

Avalik kiri

Eesti Vabariigi Valitsusele, Riigikogule ja Haridus- ja Teadusministeeriumile

Pöördume teie poole mureliku südamega, lootes, et rahalistest kaalutlustest tehtud valikud, mis võivad juba lähitulevikus kitsendada ja vaesustada meie hariduselu, jäävad tegemata.

Palume peatada erakooliseaduse §22² kiirustades muutmine, millega kaoks kohustus maksta erakoolidele tegevustoetust. See seab ohtu kodanikualgatuse korras loodud koolide toimetuleku ja seeläbi mitmekesise hariduse jätkumise Eestis.

Tänases kiiresti muutuvmas maailmas on haridus kujunenud võtmeküsimuseks. Soovime, et haridusministeeriumi algatatud haridusseadustiku uuendamise protsess saaks Eesti hariduselu sisuliseks taaskäivitajaks, kus teadlasi ja praktikuid kaasates mõtestataks uuesti meie ees seisvad haridusalased väljakutsed. Mitmekesisus, valikute paljusus ja vanemate aktiivsus lapse hariduse kujundamisel on põhimõtted, mis viivad meid edasi.

„Mitmekesisuse vähenemise tulemusena oleme silmitsi nähtustega, mis on praeguse aja märgid: nii looduses kui ka kultuuris hakkavad levima „dinosaurused“ – üks liik või tähendusüsteem saavutab ebaproportsionaalse ülekaalu ja kui keskkonnas peab toimuma äkiline muutus, ei ela niisugune mammutkooslus enam seda üle.“ (Valdur Mikita „Lingvistiline mets“)

Hariduse mitmekesistamisel, haridusuuenduses ja vanematele valikuvõimaluste pakkumisel on kodanikualgatuslikel koolidel täita oluline roll. Eesti põhiseadus sätestab vanemate õiguse ja kohustuse kasvatada oma lapsi (§ 27) ning kinnitab, et lapse hariduse valikul on otsustav sõna vanematel (§ 37). Eesti on ühinenud ka rahvusvaheliste lepetega, mis panevad riigile kohustuse austada vanemate vabadust valida lastele kool ning tagada vanemate õigus võimaldada lastele oma usuliste, filosoofiliste ja pedagoogiliste veendumuste kohane haridus.

Mitmekesiste haridusvõimaluste loomine ei ole ega saagi olla ainult riigi ülesanne, vaid on kõigi kodanike õigus ja vabadus. Eesti hariduse ajalugu toetub paljuski just erakoolide julgele ja kohati ka isepäisele tegutsemisele. **Hugo Treffner ja Jakob Westholm olid aate-, mitte ärimehed, oma koolid asutasid nad soovist panustada eesti rahva hariduslikku käekäiku.** Ei ole põhjust arvata, et tänaseid koolide loojaid iseloomustaks suurtest eelkäijatest erinev mõtteviis.

Kooli loomine ja arendamine on loominguline protsess, seetõttu on erakoolid nii omanäolised – neid on kujundanud nende loojate nägemus ja sellega kaasnev vastutus. Selliste koolide tekkeks, arenguks ja heale tasemele töötamiseks on kulunud aastate viisi võimekate koolijuhtide ja õpetajate, aga ka lapsevanemate ja laste tööd ja energiat. Erakool püsib lapsevanemate usaldusel ja usul, et just selline haridus on nende lapsele parim.

2010. aasta erakooliseaduse muudatus aitas vanematel teostada unistust luua uusi koole; varem loodud koolid said kindlustunnet ja sõnumi, et riik väärtustab kodanikualgatusi ja vanemate tegevust. Praegu kavandatav seadusemuudatus lähtub meie hinnangul rahalistest, mitte sisulistest kaalutlustest ning võib mõjuda

häftitoimivale süsteemile hävitavalt. Ekslik on arvata, et erakoolide lapsevanemad on võimelised maksta väga kõrgele kerkinud koolitasu. Erakoolide vanemad on enamasti tavalised inimesed ja mitte sugugi keskmisest palju jõukamad pered, nende seas on palju ka neid, kelle lapsed mingil põhjusel pole lihtsalt tavakooli sobinud ja kellel ka praegu on kulukas ja raske last erakoolis koolitada. Vaatamata raskustele ollakse tänulikud, et see võimalus on ja laps on saanud haridusteel jalad alla.

Haridusalaste otsuste viljad ei küpse homme ega ka aasta pärast, vaid siis, kui valikuid on juba hilja tagasi pöörata. Seetõttu teadvustagem vastutust. Seadusloomele peab eelnema selge eesmärgipüstitus ja visioon. Õppides ka teiste riikide kogemusest, suudame kindlasti luua haridussüsteemi, kus on tagatud nii lapsevanemate õigus otsustada oma laste hariduse üle kui iga lapse õigus kasvada hoolivaks, vastutustundlikuks, aktiivseks ja loovaks perekonna- ja ühiskonnaliikmeks, kultuuri edasikandjaks.

Airi Värnik, vaimse tervise professor

Allar Raja, sõudesportlane

Andres Maimik, režissöör

Andri Luup, näitekirjanik ja lavastaja

Ardo Hansson, Eesti Panga president

Arvo Pärt, helilooja

Arvo Valton, kirjanik

Birk Rohelend, kirjanik ja stsenarist

Erkki-Sven Tüür, helilooja

Hannes Kaljujärv, näitleja

Hedvig Hanson, muusik

Heiki Nabi, sportlane

Helena Tulve, helilooja

Indrek Allmann, arhitekt

Indrek Hargla, kirjanik

Indrek Sammul, näitleja

Inga Raukas, arhitekt

Ingomar Vihmar, teater Endla loominguline juht

Inna Järva, PhD kasvatusteadustes

Jaak Allik, teatrikriitik, lavastaja

Jaak Johanson, muusik

Jaak Uudmäe, olümpiavõitja
Jaan-Eik Tulve, dirigent
Jaan Kaplinski, kirjanik
Jaan Tootsen, filmimees
Jaanus Vaiksoo, lastekirjanik
Janno Põldma, režissöör
Jarek Kasar, muusik
Kaie Kõrb, Tallinna Balletikooli direktor
Karl-Martin Sinijärv, kirjanik
Karmen Trasberg, TÜ õpetajakoolitaja ja akadeemilise pedagoogika seltsi esimees
Kärt Tomingas, näitleja, laulja, teatripedagoog
Kersti Heinloo, näitleja
Kleer Maibaum, näitleja
Kristiina Ehin, kirjanik
Kätlin Kaldmaa, kirjanik
Laine Mägi, näitleja, tantsukooli asutaja ja juht
Laura Peterson, näitleja
Lembit Peterson, lavastaja ja teatrijuht
Liina Olmaru, näitleja
Liis Aedmaa, dramaturg
Liis-Katrin Avandi, tantsuõpetaja, tantsija, koreograaf
Livia Viitol, kirjanik ja kultuuriloolane
Ly Seppel-Ehin, kirjanik
Maarja Undusk, kunstnik
Maarja Vaino, kirjandusteadlane, Tammsaare muuseumi direktor
Mail Sildos, muusik, kontserdiagentuuri Corelli Music kunstiline juht
Maimu Berg, kirjanik
Maria Peterson, näitleja ja lavastaja
Marika Veisson, eelkoolipedagoogika professor
Marju Lepajõe, Tartu Ülikooli kirikuloo ja klassikaliste keelte õppejõud

Mihhail Lotman, teadlane

Mihkel Kunnus, kultuurikriitik, pedagoog, õppejõud

Mihkel Veiderma, akadeemik, EV 1920. aastate haridusministri poeg

Märt Avandi, näitleja

Ott Aardam, Ugala teatri loomingujuht, lavastaja ja näitleja

Ott Sepp, näitleja

Peeter Laurits, fotograaf

Philippe Jourdan, Rooma-Katoliku Kiriku piiskop

Pille Lill, ooperilaulja

Sandra Sillamaa, muusik

Sandra Uusberg, näitleja

Sven Grünberg, helilooja

Tambet Tuisk, näitleja

Tiia Toomet, kirjanik ja Tartu Mänguasjamuuseumi rajaja

Tiina Ann Kirss, kirjandusteadlane

Tiina Jõgeda, ajakirjanik, psühholoogiline nõustaja

Tiiu Kuurme, TLÜ kasvatusteaduse dotsent

Tõnis Mägi, muusik

Uku Uusberg, lavastaja ja näitleja

Urmas Viilma, EELK peapiiskop

Ursula Ratasepp-Oja, näitleja

Ville Jehe, ettevõtja

Ülar Mark, arhitekt

Ülo Vooglaid, sotsioloog, Tartu Ülikooli emeritprofessor